

Lausunto EU-kansalaisaloitteen muutosehdotuksista Asia: U 57/2017 vp

Maija Setälä
Professori, Turun yliopisto
maiset@utu.fi

Taustaa

- EU-kansalaisaloitteesta säädetiin Lissabonin sopimuksessa
 - Lainsäädäntö tuli voimaan huhtikuussa 2012
 - Kansalaisaloitteen odotettiin aktivoivan eurooppalaista kansalaisyhteiskuntaa antamalla sille mahdollisuus vaikuttaa EU:n päätöksenteon asialistaan.
- =>EU:n demokratiavajeen kaventaminen.

Prosessin pääpiirteet

- Aloitteen tekemiseksi vaaditaan miljoona allekirjoitusta, jotka on kerättävä yhden vuoden aikana.
- Allekirjoituksia on kerättävä väkilukuun suhteutetut minimimäärät (EU-parlamentin jäsenmäärä x 750) vähintään neljäosassa jäsenmaista.
- EU-kansalaisaloite poikkeaa muista sisällöllisistä kansalaisaloitteista siinä suhteessa, että siinä ei tehdä lakialoitetta suoraan lainsäädäntöelimelle.
 - Sen sijaan siinä tehdään ehdotus komissiolle lainsäädäntöön ryhtymisestä.
- Aloitteen järjestäjille varataan mahdollisuus julkiseen kuulemiseen Euroopan parlamentissa.
 - Tämän jälkeen komission tulee antaa viiden kuukauden sisällä tiedonanto siitä, mihin toimenpiteisiin se mahdollisesti ryhtyy.

Kokemuksia

- 19 aloitetta on jäänyt rekisteröimättä sen perusteella, etteivät ne kuulu komission toimivaltaan.
- 14 aloitetta on vedetty pois kesken prosessin; 36 aloitetta ei ole onnistunut saamaan tuekseen riittävää määrää allekirjoituksia.
- Tällä hetkellä kerätään allekirjoituksia 7 aloitteeseen.
- Toistaiseksi neljä aloitetta on tullut komission käsittelyyn.
 - Right2Water (2013) => johtanut direktiivin muutoksen ja toimenpiteisiin
 - One of Us (2014) Stop Vivisection (2015).
 - Glyfosaatin kieltä koskeva kansalaisaloite on käsittelyssä

=> EU-kansalaisaloite ei näytä kovinkaan tehokkaalta tavalta vaikuttaa päätöksenteon esityslistaan.

Ehdotusten pääpiirteet

- Mahdollisuus aloitteen rekisteröimiseksi osittain, mikäli aloite ei kokonaisuudessaan ylitä komission toimivaltaa.
- Komissio tarjoaisi allekirjoitusten keräämiselle nettialustan.
- Allekirjoitusten ikäraja muutettaisiin 16 vuoteen, mikä voi edesauttaa vaaditun miljoonan allekirjoituksen keräämistä.
- Lisäksi jäsenmaihin perustettaisiin yhteyspisteitä tietojen ja avun antamiseksi kansalaisaloitteen laatimisen yhteydessä.

Kommentteja ja lisäehdotuksia

- Rekisteröimisvaiheessa olisi taattava mahdollisuudet myös aloitteen muokkaamiselle komission antaman palautteen perusteella.
- Nettialusta allekirjoitusten keräämiseksi on erinomainen idea => voi lisätä myös aloiteinstituution luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä.
- Allekirjoittajien ikärajan muuttaminen voi aiheuttaa hämmennystä
 - Muun osallistumisen ikäraja on yleensä 18 vuotta.
- Yhteyspisteiden sijaan pitäisi varmistaa, että komission tarjoamat nettisivut tehdään mahdollisimman käyttäjäystävällisiksi (vrt. kansalaisaloite.fi-palvelu)
- Kaiken kaikkiaan ehdotetut toimet ovat melko varovaisia
 - Jatkossa olisi tarkasteltava myös vaadittavien allekirjoitusten määrää ja keräämisaikaa sekä aloitteiden käsittelytapaa.